

LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

GLEDALIŠKI LIST 1947-1948

ŠT. 6

Miklova Zala je večna, živa vera koroških Slovencev v pravico, v zvestobo, v ljubezen do domovine in v končno vstajenje. Po velikem, dolgem trpljenju, po sužnosti, po razočaranjih nad izdajalci, bo napočila odrešitev, sončni dnevi, vstajenje in svoboda.

Prežihov Voranc

Fran Žižek:

MIKLOVA ZALA

LJUDSKA IGRA V 9 SLIKAH PO
MOTIVIH NARODNIH PRIPOVEDK
IN SKETOVE POVESTI

Premiera 15. februarja 1948 ob 19. uri

Serajnik, kmet	Karl Golob
Mirko, njegov sin	Stefan Svegl
Miklov Marko, turški poveljnik	Gustav Grobelnik
Miklovka, njegova žena	Angela Sadarjeva
Zala, njuna hči	Bogdana Vrečkova
Davorin, hlapec pri Miklovih	Branko Gombač
Vinko, kmečki fant	Jože Podergajs
Tevže, kmečki fant	Janez Miklič
Strelec, kmet	Bogo Kotnik
Tresoglav, beneški trgovec	Gustav Grobelnik
Almira, njegova hči	Marica Frečetova
Iskender-beg, turški poveljnik	Milan Škof
Abdul, evnuh	Tone Zorko
Turški stražnik	Marjan Planinšek
Odposlanec kmečkega punta	Jože Zagoričnik
Prvi fant	Zdravko Božičnik
Drugi fant	Alojz Rozman
Kmetica	Anica Golobova
Kmet	Evgen Burdych

Kmetje, kmetice, otroci, godci, turški vojščaki.
 Godi se v letih 1478 do 1485 v Rožu na Koroškem.

Slike: Prva, tretja, sedma in deveta: **Pod lipo**
 Druga: **Pri Miklovih**
 Četrta in šesta: **Na okopih v Gradišču**
 Peta: **Na skalah pod Rožčico**
 Osma: **Turška ječa**

Inscenacija po zamisli Vladimirja Rijavca izdelana v mizarskih delavnicah podjetij MLO pod vodstvom Karla Goloba

Kostumi last Narodnih gledališč v Ljubljani in Mariboru

Tehnični vodja: Karl Golob

Inspicent: Jože Podergajs

Folklorne plesе naštudirala Majda Zorkova

Razsvetljava: Ivo Umek

Lasuljar: Riko Grobelnik

ŽIŽKOVA „MIKLOVA ZALA“

Pripombe k premieri 15. II. 1948.

Fran Žižek, režiser Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani in v Mariboru, je napisal »Miklovo Zala« po motivih narodnih pripovedk in po Sketovi povesti. Krstna predstava te množične ljudske igre v najboljšem pomenu besede je bila v Mariboru dne 7. decembra 1946., kjer so jo odslej igrali 54 krat; v Ljubljani je doživela 17 predstav; lansko leto so jo igrali v Slovenskih Konjicah na prostem pred večtisočglavo množico v režiji Jožeta Humerja; nato v Dravogradu. Trenutno jo igra še Sindikalno gledališče na Jesenicah.

Sketovo povest je doslej dramatisiralo več pisateljev, tako Jaka Špicar, Petanjčič kot farno igro in Vladislav Cegnar, ki je predložil svoj rokopis Mohorjevi tiskarni v Celju. Izmed vseh dramatisacij je najsamostojnejša in najbolje odrsko pisana prav Žižkova. In ta Žižkova »Miklova Zala« je nastopila svojo zmagoslavno pot po naši prelepi slovenski zemlji prav v času povojne borbe za priključitev Slovenske Koroške, kot najdražje hčerke k svoji materi, Sloveniji. Postala je simbol naših upravičenih zahtev in zato ni čuda, če so njeno uprizoritev zavezniške okupacijske oblasti po Slovenski Koroški prepovedale.

Dramatik in režiser Žižek je doslej dramatisiral poleg »Miklove Zale« še Jurčičev roman »Deseti brat« in spisal dramo »Vsemu navkljub«, ki obravnava etično snov z Mladinske proge Samac—Sarajevo na povsem svojstven, izviren način; ta drama bo v avtorjevi režiji doživela svoj krst na odru Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru še ta mesec.

Fran Žižek je k svoji dramatisaciji napisal tehten uvodnik v Gledališkem listu, iz katerega povzemam glavne misli:

»Ljudsko gledališče pač lahko obstoja samo tedaj, če je tesno povezano z ljudstvom, če izraža težnje in stremljenja najširših ljudskih množic, da mu poleg sodobnih iger iz naše narodno osvobodilne borbe prikaže tudi svetle vzore iz večstoletnih borb slovenskega ljudstva proti tlačanstvu grajske gospode s kmečkimi punti in hkrati proti turškim navalom — borbo za svobodo naroda, ki noče umreti v kakršni koli sužnosti, temveč hoče živeti, živeti v svobodi, svobodno delati.« Ti dve ideji je avtor združil v svoji dramatisaciji. »Celotnost slovenskega ljudstva je prvi in glavni pogoj za obstoj ljudskega gledališča; treba je seči po snov in igre preko meja, ki bodo padle, v kolikor še niso. Prav v tem je propagandna vrednost Žižkove »Miklove Zale« poleg spretne odrske obdelave in jezika (verzificirana proza), o katerem avtor pravi, preskromno, da se »radovoljno odrekam literarnim ambicijam, ker sem imel stalno pred očmi le uprizoritev, ki naj bi predstavljala zarodek bodočega ljudskega gledališča«. Dalje pravi: »Miklova Zala« je pisana in inscenirana za ljudstvo in za njo naj veljajo le ljudska kritična merila; in res, ljudstvo je izreklo svojo oceno, gleda jo in sočustvuje, jo doživlja, obiskuje jo v množicah.

»Katero so torej tipične posebnosti ljudskega gledališča?«

»Predvsem je to njegovo dramsko delo — ljudska igra. Vsebina te ljudske igre je v večini primerov zgodba, ki je do potankosti znana slednjemu izmed gledalcev. To so zgodbe iz bogate zakladnice obredij

in narodnih pripovedk. Ljudska igra ima torej funkcije zabave in obredja obenem.«

»Kljub temu ali pa mogoče prav zato, ker je vsebina igre občinstvu dobro znana, jo doživljajo gledalci intenzivneje. Znova in znova slede z nezmanjšanim zanimanjem igralčevim usodam. V njih vidijo kristalizacijo svojih tradicionalnih nazorov, svoje vsakdanje borbe, svoje kolektivne radosti in kolektivnega gorja.«

»**Drugi znak ljudskega gledališča in ljudske igre je folklor.** Podobno se vsako leto ponavljajo naša velika folklorna obredja: Zeleni Jurij, kurentovanje, ženitovanjski običaji, plesi ob kresu. 'Rüsa' na Dravskem polju, 'Most' v Beli Krajini, 'Visoki rej pod lipo' na Koroškem. Folklor se bogato prepleta z individualno tvorbo ljudskega dramatika. To je povsem razumljivo, saj smo že omenili, da ima ljudska igra tudi funkcijo obredja. In folklor je v veliki večini ostanek starih poganskih mitologij, magična reakcija na kruto silovitost naravnih pojavov, katere je hotel nekdanji človek ublažiti in si jih podrediti. Ker je torej folklor eden izmed bistvenih znakov ljudske igre, lahko mirno trdimo, da ljudska igra ne nastaja zgolj za pisalno mizo kakega vaškega dramatika, temveč je kolektivna tvorba tradicijskih folklornih izročil, igralskih improvizacij in avtorjevih vodilnih igralskih motivov. Ljudska igra torej nikoli ni dokončna drama, temveč ima vedno obliko scenarija, kateremu šele uprizoritve da dokončno obliko.«

»Zanimiva v ljudskem gledališču je tudi povezava igralca z občinstvom. Tu ni nepremostljivega robnika. Igralec s svojimi prologi, monologi in ektempori računa z občinstvom kot s svojim soigralcem, prav tako pa tudi občinstvo aktivno posega v tok dramskega dogajanja. Tako se igre o Treh kraljih vrše na Koroškem v gostilniški ali domači izbi brez vsakega odrišča. Nastopajoči igralec stopa v sredino kroga, ki ga tvorijo zbrani gledalci in se zopet vrača med nje. Pri tem se ne oklepa predpisane besede, temveč svobodno improvizira z ozirom na svoje okolje. Seveda so te improvizacije v večini primerov že tradicionalno v naprej določene.«

»**Nadaljnji znak ljudskega gledališča, oziroma ljudske igre je velika raznolikost igrskih elementov.** Poleg dramskega teksta se uporablja še ples in petje, da bi učinkovalo teatralnejše. Ljudsko igro bi tako mogli skoraj primerjati z opereto, seveda le po formalni, ne po vsebinski plati, saj ni enotno uglasena kot je drama. Lirika se meša z grobstvjo, sentimentalnost z grotesknostjo, solza s smehom. Včasih so ti skoki nenadni in nasilni.«

»Posebnosti ljudskega gledališča najdemo tudi v govoru, gestikulaciji in kostumih, vendar bi zahtevale daljšo in podrobnejšo študijo... Iz vsega navedenega sledi, da ljudsko gledališče ni realistično v današnjem smislu besede, temveč svojstveno simbolično stilizirano. Ne išče v svojih starih zgodbah historične resnice, temveč odeva živo sodobno problematiko s starimi tradicionalnimi gledališkimi kostumi in maskami. Pri tem se ne boji in ne izogiba anahronizmov, saj mu je vsak historični realizem odveč.«

»Poznavanje vseh teh posebnosti ljudskega gledališča mi je narekovalo določeno oblikovanje »Miklove Zale« kot novodobne ljudske igre. Narodna pripovedka o Zali, temu simbolu koroške zemlje, se mi je zdela ne le časovno aktualna, temveč tudi najprimernejša snov za gledališče, ki naj bi prav danes zajelo najširše ljudske množice.«

ŠTEHVANJE IN VISOKI REJ POD LIPO

To sta dva starodavna obreda Slovenske Koroške, ki sta se ohranila v Ziljski dolini, »tam, kjer teče bistra Zilja«, vse do zadnje svetovne vojne. »Štehvanje« in »visoki rej pod lipo« so nam naši Korošci prikazali v lanskem letu, ko so prišli k nam na obisk; »Triglav film« je oba obreda posnel v svojem filmskem »Obzorniku«, ki so ga kinematografi vrteli po vsej naši domovini.

»Štehvanje« je starosvetni obred iz staroslovanskih poganskih časov, ki pa se je po mnenju nekaterih navzel še spomina na turške vpade na Koroško. Po silovitem turškem vpadu so Turki vpepelili gorjansko cerkev leta 1478. In takrat so Korošci ujetega turškega poveljnika iz osvete linčali ob štebhu. Obred »štehvanje« pa je potekal sledeče:

Od vaške lipe, kakih dvesto metrov kraj dobro nadelane poti, zabijejo fantje v zemljo do tri metre visok lesen drog, in sicer ob desni strani, nanj poveznejo lesen sodček, obit z devetimi leskovimi obroči v treh pasovih; sodček ima v gornjem in spodnjem delu okroglo odprtino, da se na drogu lahko vrti. Ob tem drogu »štebhu« stoji starejši vaščan, nekak štehvanski izvedenec, ki pazi na mimo dirjajoče fante jezdece — »štehovce«, ki morajo s kolom »štehvanom« v desnici udariti po sodčku; tako razbijajo — »štehcajo« sodček, dokler ga zadnji ne razbije popolnoma. Fant, jezdec, ki ga je razbil, postane za eno leto »štehvanski mojster«.

Medtem ko je vaška fantovščina, »konta« imenovana, pri veliki maši, so dekleta okrasila izbrane kobile z zelenjem, rdečimi trakovi, s slovenskimi trobojkami ter jih pokrile s konjskimi odevami; kobile so fantje zgodaj zjutraj lepo oštriglali in ocedili, da so dovolj lepe za stari obred »štehvanje«, saj je kobila, ki je zmagala v ježi in diru, v ponos vsakemu gospodarju—lastniku. Vsako deklo drži okrašeno kobilo za uzdo ter pričakuje, da se iz cerkve vrnejo fantje.

Opoldan, po končani veliki, žegnanski maši se vaška fantovščina, »konta« zbere pod cerkveno lipo in zapoje enoglasno starodavno pesem: »Zakaj bi jaz kristjan vesel ne bil?«, na kar starešina konte napije domačim fantom z blagoslovljenim vinom iz okrašenega štefana; pri tem ne sme kaniti na tla niti kapljica vina. Z godbo na čelu odkorakajo zdaj vaški fantje prav svečano obredno izpod cerkvene lipe pod domačo, vaško lipo, kjer jih čakajo dekleta z okrašenimi kobilami, pripravljenimi za »štehvanje«. Izbrani fantje »štehovci« (stari 18 let, izjemoma tudi 16 let, če so dorasli in imajo med starejšimi sorodnike), zajahajo kobile in zapojejo stari žegnanjski spév. Vaška godba zaigra štehovski galop, lanskoletni štehovski mojster zdirja z najvrednejšo plemensko kobilo izpod lipe po poti in v ježi udari z okovanim kolom »štehvanom« po sodčku, da bi ga razbil. Za njim zdirjajo še drugi »štehovci«, ki se vračajo po drugi poti ter se znova spuste in štehvajo, dokler sodček ni razbit. Ko je sodček razbit, love »štehovci« v ježi lesene obroče, ki jim jih meče štehovski izvedenec nasproti; nato trikrat jezdijo za štehovski venec, spleten iz umetnih rož in svile, ki ga drži »štehovska dečva« na cinastem krožniku; tega izroči štehovskemu izvedencu, ki ga vrže najboljšemu jezdecu, da ga ulovi na svoj »štehvan«. Zbrani narod, zlasti pa mladina, navdušeno pozdravlja novega štehovskega mojstra.

Novi štehovski mojster ima poleg drugih dolžnosti in pravic, da z vencem na roki izbere sebi in drugim fantom dekleta za prvi ples v letu, za sveti ples — visoki rej pod lipo.

Ta ples smejo plesati le neporočena dekleta, medtem ko smejo poročni plesati šele drugi dan, v ponedeljek; popoldne pa zaplešejo »obični rej«. (Po Fr. Maroltovi razpravi v »Koroškem zborniku« in brošuri »Tri obredja iz Zilje«.)

Avtor samega obreda »štehvanje« ni uporabil v svoji dramtizaciji, pač pa »visoki rej pod lipo« v prvi sliki, tretji in zadnji, ki ga odplešejo, ko se je Zala vrnila iz suženjstva v Rož.

Besedilo stavlja vsem sodelujočim velike zahteve, saj je ponekod preobloženo z drobnimi prizori, kot bi bilo v resnici pisano za filmski scenarij. Žiškova »Miklova Zala« je zelo zahtevna dramska igra ne le za večje ali manjše ljudske odre, temveč tudi za velike odre narodnih gledališč, ki imajo na razpolago poleg poklicnih igralcev, pevcev in godbenikov še izvežbano tehnično osebje, razne gledališke delavnice (krojačnico, čevljarjo, slikarno) in številno garderobo. Da se je naša premiera zavlekla, so krive razne objektivne in subjektivne ovire in težave, ki so gledalcu neznane, če ni sam kdaj koli sodeloval pri študiju kakršne koli odrske igre.

Prav tako je »Miklova Zala« zahtevna glede inscenacije, saj ima devet slik, devet sprememb, ki bi ob popolnoma realistični, ali celo naturalistični sceni zahtevala predolge odmore, kar bi že itak dolgo predstavo še podaljšalo. Idealna rešitev bi bil seveda krožni vrtljivi oder, kakršnega so se poslužili v Mariboru; ali pa posebnih odrskih vozičkov, na katerih so kulise. Za takšno tehnično opremo pa je naš oder premajhen, stranski prostori pretesni. Vladimir Rijavec, scenograf mariborskega in ljubljanskega Narodnega gledališča je našo sceno rešil kar najbolje tako, da bodo spremembe čim krajše in hitrejšje. Kdor je videl sceni za »Miklovo Zalo« v Mariboru in Ljubljani, bo priznal, da so nekatere slike lepše od obeh inscenacij; napravil je torej tri različne, čeprav sorodne inscenacije za isto igro. Po njegovih načrtih so Gospodarska podjetja MLO Celje zgotovila povsem nove kulise pod vodstvom odrskega mojstra Karla Goloba.

Tudi razsvetljevalec Ivo Umek je dokazal, kaj zmore vesten in iznajdljiv električar, saj je izdelal posebne reflektorje, ki jih naše gledališče doslej ni imelo, a jih kupiti ni bilo mogoče. Hkrati je popravil železni zastor, ki je gledališču nujen zaradi eventuelnega požara; pri naših predstavah pa bo znak za daljši odmor.

Še vedno težak problem našega gledališča pa so obleke, zlasti zgodovinski kostumi in narodne noše. Trenutno ga rešujeta naši državni gledališči v Ljubljani in Mariboru, ki nam jih radevolje izposojajo, seveda, v kolikor garderobe ne potrebujeta za lastne predstave. Praviloma bi narodne noše za »Miklovo Zalo« morale biti rožanske; ta koroška narodna noša je razširjena v Rožu, Podjuni, v Mežiški dolini, vendar je sorodna, skoraj enaka pohorski in gorenjski. Zelo pa se od rožanske razlikuje ziljska narodna noša, za katere podroben opis pa tu ni prostora. Upamo pa, da bodo prav te različne narodne noše sliko popestrile, čeprav ne bodo stilno enotne.

GLAVNE OSEBE „MIKLOVE ZALE“ PO SKETOVI POVESTI

»Serajnik je bil sivolas mož. Stel je blizu osemdeset let, bil pa je še precej krepak in čvrst. Izkusil je seveda mnogo hudega na svetu. Bil je večkrat v krvavih bojih proti Turkom in Ogrom ter se je mnogokrat vojskoval za domače koroške viteze. Pa tudi v gospodarstvu je bil dobro izkušen. Njegova kmetija je bila največja in najboljša v Rožni dolini. Svoje izkušnje v gospodarstvu pa je rad obračal na korist svojim vaščanom in daljnim sosedom. Pri njem so iskali vsi dobrega sveta.« (Str. 13.)

»Mirko je še edini živel izmed štirih Serajnikovih sinov. Ker je bil stari Serajnik daleč v okolici na dobrem glasu, je spoštovala in čislala vsa sosesčina tudi njegovega sina. Opazovali so na Mirku očetove lastnosti ter ga smatrali za vrednega naslednika svojemu očetu. Vpliv Serajnikov med sosedi je bil tedaj sinu pridobil marsikatero prednost pred drugimi fanti.« (Str. 15.)

»Ko je ta tujec dospel v Podgrad, ni nihče vedel, kako se piše in od kod je. Prideli so mu ime **Tresoglav**. To znači pač njegovo kretanje pri kupčiji: potresa namreč vedno z glavo in zasluži res ta priimek.

Najprej je kramaril v Podgradu ob nedeljah pri cerkvi. Nato je jel kmetom posojevati denar na velike obresti. Ker mu pa niso mogli dolgov plačevati v gotovini, je od njih namesto denarja jemal žitnih pridelkov, a seveda po najnižji ceni. Iz kramarja je postal veliki kupec. Mi sosedge smo živeli sprva z njim, kakor da ne bi poznali drug drugega. Pozneje se nam je jel približevati. Jako prijazen mož je, ali odkritosrčen ni. Govori sicer veliko in zaupno, a to je le gola hlimba.« (Str. 18.)

»**Miklova Zala** je bila ponižno dekle in je živela le za dom in za svojo mater. Nikdar se ni laskala ljudem. Mladičiči so jo vsi častili in spoštovali; marsikateri je tudi gojil tajno prijateljstvo do nje. Približevati pa se ji ni upal nobeden izmed njih, ker so dobro vedeli, da jo je oče Serajnik izvolil svojemu sinu za ženo. Devet župnij ni baje premoglo tako brhkega dekleta. Zategadelj so jo imenovali Zalo ali Zaliko. Njeno veliko modro oko je gledalo mirno in zaupno. S svojim nežnim pogledom je očaralo Miklovo dekle človeka. Z glave sta ji viseli dva zlatolasi kiti, in vse se je čudilo njenim, kakor svila tankim in lepim lasem. Če je Zalika v nedeljo ali praznik oblekla narodno slovensko nošo: lepe čevljice, bele nogavice, kratko modro krilo, črno jopico s srebrom in zlatom obšito, na glavi pa dragocen šapelj, izpod katerega so gledale njene velike modre oči: tedaj je bila res kras vseh deklet v Rožni dolini.« (Str. 23.)

»**Almira**, Tresoglavova hči, je v zdravi Rožni dolini kakor roža rastla in se razcvetela. Kazala pa se je v njej prava Italijanka. Almirine velike obrvi, globoke oči, črni lasje so sicer kaj lepo pristojali bolj črnkastemu obrazu, ali v vsem se je kazala neka lahkoživost in raztresenost.

Sladek smehljaj okoli Almirinih rdečih ustnic in njeni pogledi so marsikoga presenetili. Prevzel te je prvi pogled v njeno črno, veliko oko. Iz njega je iskrila laška ognjevitost. Če si pa dalje gledal v njene goreče oči, si moral odmakniti svoj pogled. Strah te je obšel in stresel si se pred njenim živim ognjem. Nič zaupnega, nič mirnega, nič blagega nisi videl v Almirinih očeh...« (Str. 24.)

FRAN ROŠ — PETDESETLETNIK

14. januarja je praznoval petdesetletnico svojega življenja zaslužni celjski kulturni delavec, pesnik in pisatelj, profesor Fran Roš. Kdo ga ne pozna, zvestega Celjana, čeprav je tako plemenito skromen in tih! Visok, slok, ljubezniv, dober in dobrohoten, tak je na zunaj; takega srečujejo Celjani že četrto stoletja in čez na njegovih potih iz dela na delo. Nobene ničemurnosti ni v njem, a vendarle vzbuja vtis elegance, kadar koli ga vidiš. Kdor ga pozna, ve, da izvira ta njegova izbrušenost iz gibkosti njegovega duha, iz njegovega globokega razumevanja življenja in ljudi. Drži: prijetno se je z njim srečati, še lepše pa je z njim delati.

Rodil se je 14. januarja 1898 v Kranju. Družina se je potem preselila v Celje in tako je Fran Roš že izza svojih gimnazijskih let kakor rodni Celjan. 1916 je moral v vojaško suknjo, tak jo je odložil leta 1919 kot koroški borec. Po maturi je studiral pravo, a iz veselja do vzgojiteljskega poklica krenil drugam. Po učiteljskem tečaju se je posvetil učiteljski službi v Št. Pavlu pri Preboldu, od leta 1925 do 1941 pa je učil v Celju. Več let je bil predsednik učiteljske organizacije. Po zlomu v aprilu 1941 je okusil strahote fašističnih ječ v Celju in Mariboru, nato pa grenko pot pregnanstva v Srbijo, kjer je bil nekaj časa brez službe, nekaj časa pa v pisarniški službi. Njegov sin se je boril v Bosni kot partizan in bil za hrabrost odlikovan. Po osvoboditvi je Fran Roš vodil slovensko šolo v Beogradu, potem pa se je vrnil v Celje kot okrožni nadzornik. Bil je v Izvršilnem okrožnem odboru poverjenik za prosveto, nato pa je, gnan po neusahljivi ljubezni do mladine postal profesor na nižji ženski gimnaziji v Celju. Danes poučuje zgodovino in slovenščino na II. gimnaziji in opravlja službo inspektorja za nižje in srednje strokovno šolstvo na področju nekdanjega celjskega okrožja. Poleg strokovnega dela na gimnaziji in na drugih šolah ter tečajih vodi že drugo leto proizvodni sektor v prosvetnem sindikatu za mesto Celje in je iskan predavatelj na političnih in strokovno-prosvetnih sestankih.

Slovenski javnosti je Fran Roš znan kot pesnik in pisatelj. Pred prvo svetovno vojno je kot gimnazijec bil vodilni član literarne dijaške skupine »Kondor« — že ime kaže, da se je krožek navduševal ob »carju višin« Župančiču. Izdajali pa so list z realnim naslovom iz najbližje stvarnosti, »Savinja«. Njihov mentor je bil pesnik general Majster. Še ne 20 let star je Roš tiskal prvo pesem v Slovanu, in nato objavljal v Ljubljanskem Zvonu (prve pesmi mu je v LZ tiskal takratni urednik Oton Župančič), v »Svobodi«, v mladinskih listih in nazadnje v mariborskih »Obzorjih«. Izdal je tri mladinske knjige: »Medveda Rjavčka« (1931), »Juretovo potovanje« (1930) in »Dijo« (1939), ki se odlikuje po nazornosti in prikupni preprostosti. Sem in tja se sredi nedožnega otroškega sveta zasvetlika Roševa duhovita hudomušnost, tisti ne boleči humor, s katerim se Roš prizanesljivo posmiha ljudem in stvarem; oglaša pa se tudi »socialna« nota, kritično bojni odnos do krivic in nesmislov kapitalistične družbe (Juretovo potovanje, Zgodbe o Terezi, V bedi, enodejanka »Pravica z nami«). Leta 1933 je Vodnikova družba izdala povest »Zvesta četa«. Snov je Roš zajel iz svojih doživetij v avstrijski vojski in iz borb za Koroško. Iz knjige diha prezir nad pobesnelo staro Avstrijo in razočaranje koroškega borca, ob pogledu nad razkosano domovino, žrtev imperialističnega pohlepa. Njegova zbirka »Pesmi iz ječe in pregnanstva« je izšla pri Mohorjevi tiskarni leta 1947. Zbirka je tehtna,

dokumentarična; v teh pesmih je Roš s krepkim izrazom in velikim opazovalnim darom risal obraze iz strašnega leta 1941. Te pesmi iz ječe spadajo v našo literaturo iz narodno osvobodilne borbe. Poglejte zapovrstjo vse pesmi! S kakšnim sovraštvom in prezirom do fašizma je znal pesnik prežeti svoje verze!

Njegov Rudar poje leta 1941:

»Daleč več ne bo do tiste dobe,
ko bo vse prevrženo in prav.«

»Jaz verujem v lepši, boljši čas,« krikne pesnik izza rešetk gestapovskih zaporov. Pa tudi tu imate ono drugo Roševo struno — satiro in humor. Pesmi »Omizje«, »Pozitivist«, »Narodni voditelj« nam kažejo naše šentflorjance in hlapce iz časa šestojanuarskih diktatur pod okupatorjem. Tu so že skice v verzih za Roševe »Mokrodolce«. Škoda le, da sta obe občutji ubrani na isti ritmični tek, čeprav sta različne narave. Za presojevalca s formalističnim merilom utegne ob tem nesoglasju med vsebino in ritmom stopiti v senco dragocena, stvarna »objektivna« podoba naše družbene resničnosti. Spričo obilne, formalno večkrat zelo dovršene naše subjektivistične medvojnne lirike (od leta 1921 do leta 1941) je to za Roševo realistično pozobjo tem večja škoda. Po dikciji močnejši in ritmično bogatejši, izrazitejši je drugi del te zbirke »Pregnanstvo«, po vsebini pa je ta del plamteči pozdrav novi Jugoslaviji, v kateri narodi nastopajo v radostni svit

»povezani v bratstvu trpljenja in sreče
gredo si nov svet, nove čase gradit.«

Tu se je poskusil v dveh klasičnih oblikah (Pionirki-izgnanki, Pozdrav Celju), kakor da bi hotel že s samo metrično obliko pokazati, da se je z osvoboditvijo začel graditi v porušeni slovenski domovini nov dom na osvobodilnih tradicijah našega klasika, umetniškega in političnega voditelja Prešerna.

Leta 1946. je izdal komedijo »Mokrodolci«, ki je doživela krstno predstavo v celjskem Ljudskem gledališču v režiji Jožeta Tomažiča, bila na repertoarju Slovenskega narodnega gledališča in doživela po raznih krajih in v sami Ljubljani v Šentjakobskem gledališču lep uspeh. V komediji je Roš prvi med slovenskimi dramatikmi zajel v dramski spor tisto poniglavo slovensko buržuazno družbo, ki se v strahu pred srdom osnovnih ljudskih množic ni ustrašila nobenega zločina, nobenega prestopka zoper sočloveka in človečansko moralo. Sicer pa je bila v sami naravi te družbe nemorala, izdajstvo, plahoušno trepetanje in praznота. Roš je to dobro pokazal. Nekaterim ne gre v glavo Tičarjev značaj, drugim je spet Brinšek preveč oportunističen, premalo revolucionaren, ker živi v Majnikovem podnebjju. No, Mokrodolci so poglavje, rekel bi, kritičnega realizma. Roš je imel namen narisati dolino šentflorjansko v dobi JNS in JRZ in v tej družbi ni hotel niti mogel upodabljati osebnosti, ki jih ni bilo. Ljudje, ki so v najtežjih pogojih v drobovju tega ogabnega Mokrega dola kovali naš čas, ne bi spadali v ta okvir. Levičarsko nastrojeni Brinšek je njihov realni, realistično izrisani odsev in odmev. Naloge slovenskih dramatikov so pa seveda Brinški v današnjih pogojih socialistične izgradnje.

Poleg navedenih del je Roš napisal vrsto črtic iz okupirane in bo-reče se Srbije, libreto za opereto »Veseli maj«, v rokopisu pa ima dramsko sliko »Največ sveta otrokom sliši Slave« v enajstercih s sosledico rim in scenarij za film »Pohod XIV. divizije«, ki ga je pisal skupaj s Trčakom,

marljivim in skrbnim zbiralcem dokumentov iz narodno osvobodilne borbe.

Omembe vredno je, da je Roševo Dijo prevedel prof. Jan Irmeler na slovaški jezik, dr. Drlič pa prevaja v srbsčino njegove »Pesmi iz ječe in pregnanstva«.

K temu bežnemu pogledu na Roševo literarno delo pridenem k čestitkam še željo, naj bi njegovo pero ne praznovalo. Njegovo dosedanje delo je priča, da je sozvenelo v kovanju novih časov takrat, ko je marsikak slovenski izobraženec v somraku dogmatičnih strašil izgubil pot do revolucionarnih sil osnovnih ljudskih množic. Toliko laže bo danes, ko se je izpolnil Brinškov čas, prevzelo Roševo pero del visokih nalog, pred katerimi stoji slovenska literatura.

Ne bi bilo prav, če bi ob jubileju prezrl drugo, njegovo strokovno področje. Vzgoji mladine je posvetil Fran Roš vse svoje moči. Pri tem ga vodi najplemenitejša lastnost dobrega vzgojitelja, rahločutna ljubezen do mladine. Najlepše, kar ji je dal in kar ji daje, je njegov svetli vzgled. On, kakor pravimo, nikoli ne uči, ne da bi vzgajal, in nikoli ne vzgaja, ne da bi učil. Ljubi svojo stroko zaradi stroke, še bolj pa zaradi mladine, katero z njenim vzgojnim potencialom oblikuje. V Rošu vidiš človeka, ki v svoji stroki odkriva globlji smisel človeškega življenja, pa zato mirno in vedro vrši svoj poklic in ta svoj mir in vedrost prenaša na mladega človeka. Zgodovina in materinščina, dva središčna predmeta, sta mu sredstvi za čiščenje obzorij, za uničevanje izmišljenih svetov in ustvarjanje novega, socialističnega, ki temelji na resnici.

Ivan Drev »Talc« — sezona 1947-1948 — režija Jože Tomazič (Foto Pelikan)

Celjski prosvetni delavci se pridružujemo čestitkam k njegovi petdesetletnici z njegovimi v optimističnem ritmu zvenečimi verzi iz »Pozdrava Celju«:

»In zberemo se, kar se nas je prebilo skozi noč
in sklenemo se, da v koraku odločnem pojoč
graditelji, borci, osvnetniki gremo naprej
pod praporom zmage svet odrešujočih idej,
glasniki pravice, svobode delovnih ljudi
iz gaženih narodov, ki se jim jutro zlati.«

Fedor Gradišnik:

Zgodovina

celjskega gledališkega življenja

(Nadaljevanje)

Prvi začetki gledališkega življenja v Celju nikakor ne očitujejo posebnega umetniškega podajanja, niti kar se tiče repertoarja niti kreacij posameznih vlog, še manj pa režiserske zamisli dela, dramaturške obdelave ali scenografske zamisli. O kakem **načrtnem** delu ni bilo govora, saj je bilo kaj takega takrat sploh nemogoče. Ni bilo igralcev, ni bilo režiserjev, ni bilo slovenskih gledaliških iger — **vse to je bilo treba šele ustvariti**. Tem večje je naše spoštovanje do takratnih pionirjev slovenskega gledališkega ustvarjanja in delovanja v Celju, ki so iz same ljubezni do slovenske besede in do gledališča kot **pravi idealisti iz nič ustvarili pred sto leti v Celju slovensko gledališče in z njim prve zarodke slovenskega dramskega repertoarja**.

Če pomislimo, da je bilo tiste čase Celje **nemškutarska trdnjava sredi slovenske Savinjske doline**, izhodišče ponemčevanja in brutalnega gospodarskega izkoriščanja našega človeka, se moramo čuditi pogumu, s katerim so naši predniki delovali kljub terorju, ki so mu bili izpostavljeni, v okolju, ki je bilo vse drugo prej, kot prijazno slovenskemu življu. —

Razburkano revolucijsko leto 1848., ko so narodi avstro-ogrske monarhije po dolgih stoletjih vendar enkrat za hip zadihali svobodno in upali, da se jim uresničijo obljubljene in zagarantirane pravice političnega in kulturnega razvoja na podlagi samoodločbe — je tudi v Celju in na vsem Spodnjem Štajerskem zavel nov, svež, pomladen veter... Vendar enkrat smo tudi Slovenci, ki smo bili do takrat razdeljeni v Kranjce, Štajerce, Korošce, Primorce itd., začutili v svojih srcih, da smo **narod**, da nas kronovinske meje ne smejo ločiti drugega od drugega, da je **zavest skupnosti, zavest ene in iste krvi in istega jezika tista čudežna moč in sila**, na podlagi katere smo enakopravni vsem drugim, **četudi velikim narodom in imamo pravico terjati iste pravice kot oni**. —

V tej pomladni dobi avstrijskih narodov je tudi v Celju vzkliklo novo življenje — življenje, ki je bilo za do takrat zatirane naše slovenske prednike nekaj povsem novega, nekaj, česar poprej niti sanjati niso upali: **vzklikla je svoboda, postal si človek**, ki lahko z dvignjeno glavo hodi po svoji lastni zemlji, gleda vsakomur v oči s ponosno zavestjo, da je njemu enak in da mu **nikdo ne more kratiti pravice, da govori v**

tistem jeziku, ki je bil doslej samo za hlapce in berače, odslej pa je enakopraven vsem drugim jezikom avstrijskega cesarstva! —

V tej dobi pomladi avstrijskih narodov se je rodilo slovensko gledališče v Celju!

Pred letom 1848. o slovenskem gledališkem življenju v Celju ne moremo govoriti. Nemški priseljenci, ki so se vgnzdili ali kot uradniki, ali kot trgovci in obrtniki na Spodnjem Štajerskem, so imeli v Celju do leta 1848. vso politično in gospodarsko moč v rokah, naš slovenski domači živelj pa jim je bil le predmet izžemanja in izkoriščanja. Na stroške slovenskega nezavednega, hlapčevskega domačina si je tujec nagrabil premoženje in oblast, vihtel svoj germanski bič nad glavami svojih sužnjev, zapovedoval in vladal! —

Kjer sta vladala gospodarski bič in denar, kjer sta gospodovala nemški duh in avtoriteta avstro-germanskega strahovalca — tam je kaj kmalu morala vzkliči neka institucija, ki je tem gospodarskim valptom služila za zabavo, **na zunaj pa reprezentirala neki videz kulturne vzvišenosti**: treba je bilo po zgledu starega in srednjega veka vsaj na zunaj pokazati svetu, kje je kultura, umetnost in svetovljanstvo in kje nizkotna hlapčevska raja brez duše, brez srca in brez vzvišenih čustev! Tako so tudi v Celju gospodujoči uradniški krogi v družbi z nemškimi naseljenimi obrtniki in trgovci že okrog leta 1801. ustanovili **Godbeno društvo**, ki je služilo seveda samo zabavi in raznim slavnostnim prireditvam privilegiranih stanov in je zaradi tega, ker ni moglo zajeti širokih krogov prebivalstva, ki je bilo v pretežni večini slovensko, po stalnih krizah prav pred l. 1848 zaspalo.

Ze leta 1791. se javljajo v Celju početki nemškega gledališča, ki je služilo spočetka zabavi privilegiranih meščanskih stanov, pozneje

Ivan Drev »Talci« — sezona 1947-1948 — režija Jože Tomažič (Foto Pelikan)

oholemu bahaštvu napram siromašnim in ponižanim someščanom slovenskega pokolenja, slednjič pa **kot krepko orožje germanizacije in dokaz duhovnega nadvladanja** zlasti nad mladino slovenskega kmeta in delavca, ki je posečala celjsko gimnazijo. Dokler ni bilo gledališkega poslopja, so se vršile predstave v minoritskem samostanu. Igrali so domači diletantje in potujoče gledališke družbe — vse v nemškem jeziku. Repertoar je bil prilagoden tedanjim zahtevam in okusu. Tako vemo, da je neka potujoča družba leta 1815. igrala šaloigro takrat modernega A. Katzebueja: »Oba Klingsberga«, leta 1817. istega pisatelja viteško igro »Grof Burgundski«, leta 1819. pa Schillerjevi drami »Wiljem Tell« in »Marijo Stuart«. Leta 1822. je bilo v Celju ustanovljeno posebno gledališko društvo, ki je izdalo na meščanstvo proglas, v katerem se gospodje in gospe pozivajo na sotrudištvo pri gledaliških predstavah, ki naj bi se vršile v zimski dobi **vsakih štirinajst dni!** (Janko Orožen, »Zgodovina Celja« III. del, stran 123, Celje 1930.) Gledališkega poslopja še takrat ni bilo, zato so se predstave vršile večinoma v grofiji.

Vse te gledališke predstave, ki jih je prirejalo omenjeno gledališko društvo, so bile seveda **nemške** — omenjam jih pa v tej svoji razpravi zato, ker so bile **važne tudi za naš slovenski živelj v toliko**, ker je iz tega kolektiva izšel **početnik prvih slovenskih gledaliških predstav v Celju — Janez Krstnik Jeretin**. O njem in o njegovih velikih zaslugah za slovensko besedo v Celju pred **sto leti** in o njegovem pionirskem delovanju na polju gledališke dejavnosti bomo govorili obširneje v teku te razprave.

Lepo sanje o političnih in kulturnih pravicah Slovencev, ki jim jih je za kratko dobo prineslo revolucijsko leto 1848. — sanje o »Zedinjeni Sloveniji« in pri razboritejših naših tedanjih možeh (Matija Majar, Einspieler) celo sanje o **južnoslovanski zvezni državi izven meja avstrijske monarhije**, so se kmalu razblinile in ko je prišlo do oktroirane ustave in do uvedbe krutega absolutizma — je zamrlo tudi pri nas politično bujno razgibano življenje. Politična društva s svojimi radikalnimi gesli in programi so morala likvidirati in so se spremenila v kulturno-prosvetna društva. Začne se **čitalniška doba**, ki pomenja za dvig slovenskega naroda na političnem in prosvetnem polju v naši zgodovini **ново razdobje**. Za dolgo časa so bile odslej čitalnice središče in izhodišče vsega političnega in prosvetnega udejstvovanja našega naroda na vsem njegovem teritoriju brez ozira na kronovine, v katerih je prebival.

(Dalje v prihodnji številki.)

MLO

GOSPODARSKA PODJETJA

MIZARSTVO

KOLARSTVO

STRUGARSTVO

Ljubljana, dne 18. decembra 1947.

Celjskemu gledališču!

Za Vaše tople čestitke o priliki mojega angažmaja v Narodnem gledališču v Ljubljani, se cenjeni upravi in vsemu članstvu najiskreneje zahvaljujem. Tekom svojega dolgotletnega delovanja v Šentjakobskem gledališču, sem imela priliko seznaniti se z vztrajnim in skrajno požrtvovalnim delom mnogih gledaliških družin, med katerimi zavzema celjska, spričo smotrenega umetniškega vodstva, eno najodličnejših mest.

Ko stopam na deske poklicnega gledališča, Vam zagotavljam, da nikdar ne bom pozabila na prelepe čase udeleževanja pri amaterski igralski družini, čeprav so bili včasih tudi težki. Toda prav ti težki časi so mi dali pravo zavest in me naučili ljubiti in spoštovati Talijino umetnost. Kadar bo le količkaj mogoče in če bo potreba, bom z največjim veseljem po svojih skromnih močeh še nadalje pomagala pri požrtvovalnem kulturnem delu gledaliških amaterjev — idealistov.

Vašemu spoštovanemu gledališču pa želim še mnogo umetniških uspehov, ki naj bodo svetel vzgled vsem našim Talijinim častilcem.

Še enkrat iskrena hvala!

Udana

Metka Bučar

Septembrski podpora našega prosvetnega ministrstva v znesku dinarjev 30.000.— je v začetku januarja sledila še podpora Komiteta za kulturo in umetnost vlade FLRJ v višini din 10.000.— Naše delo je tedaj naletelo na priznanje tudi pri najvišjem kulturno-prosvetnem organu.

Polonca Juvanova, ki se je decembra 1947 po 45. letih umetniškega delovanja oficijelno poslovila od ljubljanskega Narodnega gledališča, predstavlja enega tistih redkih naših gledaliških umetnikov, ki so položili temelj slovenski gledališki kulturi. Igrala je z Nučičem, z Borštnikom, z Borštnikovo, Danilom, Danilovo, z Berto Bukšekovo, z vsemi, ki so od 1900. leta gradili s svojim življenjem in delom slovensko gledališče, z vsemi, ki so dvignili to gledališče iz provincialnosti na pot resnega umetniškega ustvarjanja. Od njenih vlog se omenjajo zlasti podobe slovenskega človeka, ki jih je na odru ljubljanske drame oblikovala iz del Finžgarja in iz del Cankarja. Proslavljajoč osebnost Polonce Juvanove zaključuje naše časopisje, »da je igralka izšla iz ljudstva in ostala vedno povezana z njim; iz te povezanosti je lahko ustvarjala svoje najmočnejše domače podobe in baš zaradi te povezanosti, ki jo je usmerjala na vsej njeni igralski poti do danes, lahko rečemo, da je bila — v najplemenitejšem smislu besede — prava ljudska igralka.«

Istočasno se je poslovila od šentjakobskih gledaliških desk dolgoletna in požrtvovalna igralka Metka Bučarjeva. Svojim nekdanjim tovarišem Cesarju, Sancinu, Severju, Levarjevi, Milčinskemu, Blažu, Plevlju, Sancinovi je sedaj še sama sledila na oder ljubljanskega Narodnega gledališča. Tudi Metka Bučarjeva je bila ena izmed tistih članov šentjakobskega gledališča, ki je pomagala s svojim delom postavljati temelje tega odra od leta 1922, ko je to gledališče zaživelo v mali dvorani nekdanjega otroškega zavetišča na Florjanski cesti nad ljubljanskim Šentjakobskim trgom. Igralske zmožnosti Metke Bučarjeve so zbudile pozornost tudi pri službenih gledaliških krogih že pred zadnjo vojno. Leta 1936. je debutirala v ljubljanski Drami, pa ji tedanje vladajoče razmere še niso dopustile vstopa na poklicni oder. Šele današnje gledališko vodstvo, ki je odprlo vrata tudi ljudskim talentom, je moglo sprejeti v krog svojih poklicnih igralskih moči tudi Metko Bučarjevo.

Obeh slavnostnih dogodkov v slovenskem gledališkem svetu se je s posebnimi brzozavnimi čestitkami spomnilo tudi naše gledališče. Pozdrav Metke Bučarjeve celjskemu gledališču prinašamo na drugem mestu.

V začetku januarja je prevzel vodstvo Slovenskih narodnih gledališč v Ljubljani in Mariboru mož izredne umetniške razgledanosti in kulture, slovenski književnik prof. Juš Kozak. Ves naš kulturno-umetniški svet pozdravlja novega upravnika v prepričanju, da se bo naše gledališče, ki je do sedaj doseglo že lepo umetniško višino, pod njegovim vodstvom še bolj približalo idealom sodobnega gledališča.

Tudi dosedanji direktor ljubljanske drame Vladimir Pavšič-Bor, ki se bo posvetil literarnemu delu, je bil zamenjan z dosedanjim igralcem in režiserjem Slavkom Janom.

Oigaj Janko, bivši član našega gledališča, sedaj javni tožilec v Ilirski Bistrici, je na tamkajšnjem ljudskem odru zrežiral Cankarjevega »Kralja na Bečanih«. Časopisi so poročali, da je predstava doživela velik uspeh, tako glede samega podajanja, kakor tudi glede obiska.

»S Charleyevo teto« se kosa naša domača »Radikalna kura«, v kateri najde pouk zakonski mož, ki ga ima žena že tri leta zaprtega v sobi in ga hrani le z želišči... Takšne plehke, »zabavne« igre, preračunane na najbolj puhle efekte, brez vsebine in smisla, ki ne nudijo niti te možnosti, da bi pokazali igralci svoj smisel za komiko in komične situacije, ne spadajo na naše odre. Kjer so že prosvetni aktivisti (v resnici tega naslova ne zaslužijo!) tako zaostali, da postavijo ničvredno igro na oder, je dolžno občinstvo, da jim pove: ne dovolimo, da se na odru zasmejujejo naš človek, naše delo, naša borba, da se prikazuje svet in morala Radikalne kure'... kot naš svet in naša morala«. Tako smo pod naslovom »O slabih igrah« brali v »Obzorniku«, mesečniku za ljudsko prosveto, št. 9—10, na str. 397. In vendar so dne 23. nov. 1947 na ljubljanskem »Šentpeterskem ljudskem odru« v Rokodelskem domu uprizorili — in nato še nekajkrat baje z bombnim uspehom ponovili — Rudolfa Doboviška trodejanko »Radikalna kura« pod spremenjenim naslovom »Veseli Bombek«. Težko verjetno, da je »Radikalna kura« pod novo firmo postala čez noč »idejna ter človeško in družbeno aktualna« kot naj bi to bilo vsako odrsko delo. V isti številki »Obzornika« str. 396 je zapisano, da je »velika naloga ljudskega odra dvigniti človeka, poglobljati njegovo misel in čustvo, mu kazati pot skozi labirinte življenja, skozi mrak nevednosti, sebičnosti, pohlepnosti, buditi človeku lepo in dobro vero v človečnost, življenjski optimizem, odpor do nelepega in zlega, ljubezen do človeka, do domovine, do napredka«... Dvomimo, da bo ta naloga izpolnjena s predstavo prekrščene »Radikalne kure«, pa četudi na ljubljanskem Rokodelskem odru.

Celjska mestna hranilnica - Celje

(v lastni hiši nasproti kolodvoru)

sprejema hranilne vloge na knjižice od vsakogar, jih obrestuje po 2% brez odpovedi, do 4% na odpoved. Vloge na knjižice brez odpovedi, ki se glasijo lahko tudi na poljubno ime, so v celoti izplačljive **t a k o j!**

Obresti vlog na hranilne knjižice so oproščene vsakega državnega davka ali kakršne koli dajatve.

Za varnost vlog, naloženih pri Celjski mestni hranilnici v Celju jamči poleg lastnega premoženja hranilnice tudi država.

Delavci, kmetije, delovna inteligenca!

Ne držite prihranjenega denarja doma, temveč ga vlagajte na hranilno knjižico NARODNE BANKE in druge denarne zavode! Za hranilne vloge Narodne banke jamči država. Denar vložen pri Narodni banki lahko ob vsaki potrebi dvignete pri vsaki pošti. Varčevalec, ki hoče vložiti denar v banko na hranilno knjižico, se lahko obrne ali neposredno na Narodno banko, ali pa na katero koli pošto, ki mu lahko izda vložno knjižico Narodne banke. Pri tem ločimo:

- a) Splošne vložne knjižice, ki jih izdajajo vse pošte v državi ter se denar nanje vlaga in dviga pri vsaki pošti. Splošna vložna knjižica se mora glasiti na ime.
- b) Krajevne (lokalne) vložne knjižice, ki jih izdajajo ali centrale ali pa podružnice in ekspoziture Narodne banke in se po želji vlagatelj lahko glase na ime ali na pri-nosilca, ne smejo se pa glasiti na izmišljeno ime. S tako vložno knjižico vlagatelj lahko dvigne denar le pri se-dežu Narodne banke, ki je knjižico izdal.

Na hranilne vloge se izplačujejo obresti:

- 2% vloge na pokaz (to so vloge, ki jih vlagatelj dvigne kadar koli hoče),
- 3% na redne hranilne vloge,
- 4% na vloge z enoletnim odpovednim rokom.

Ako hoče vlagatelj razpolagati z vso hranilno vlogo takoj ko predloži hranilno knjižico (vloga na pokaz), mora to ob vložitvi denarja povedati, ker se sicer smatra vloga kot redna. Z redno vložno knjižico in z vlogo na pokaz vlagatelj lahko dvigne pri vsaki pošti vsak dan po 500 din, na sedežu Narodne banke, ki vodi hranilni račun, pa neomejene zneske do višine celotne vloge.

Na hranilne vloge država ne pobira nikakega davka.

Hranite denar v banki in ne trošite ga nepremišljeno.

S stalnim naraščanjem produkcije vam bo možna nabava vedno več potrebnih in nujnih predmetov.

Vsaka hranilna vloga je kamen v izgradnji naše domovine!

NARODNA BANKA FLRJ
podružnica Celje

V TOPOLŠICI

(Odlomek z naših gostovanj.)

Bil sem še zelo mlad, tako, da še nisem znal pojmiti tiste zahrbtnje bolezni, ki jo zdravijo v Topolšici, ko me je z očetom in materjo zanesla pot skozi ta kraj. Vračali smo se z Belih vod, kjer je bila »lepa nedelja«, kakor je bila tiste dni navada imenovati, pa tudi posecati nedeljske ljudske pobožnosti vrh gričev in gora pri cerkvicah, ki jih je v davnih časih postavilo slovensko ljudstvo, da se je — socialno in narodnostno nezaščiteno — zatekalo za njih zidove pred turškimi osvajalci, ali pod njih streho neuko proseč božje pomoči sredi tlačanstva grofovské gospode in božjega varstva pred kugo in ujmi in drugimi nadlogami. Takrat sem od staršev zvedel, da je ta kraj, to se pravi tiste lepe sončne hiše sredi gozda v kotu pod Smrekovcem in Sv. Križem ter Uršljo goro zdravilišče za pljučno bolne. In po opisu te zahrbtnje bolezni, so se mi po otroško zasmilili z njo prizadeti ljudje... Od takrat me pot ni zanesla več skozi ta kraj, kakor, da bi se ga izogibal. Pač sem nekoč pozneje čul za zdravnika, ki je vložil v svojo službo v tem zdravilišču vse svoje znanje in sposobnost ter vso svojo voljo in ljubezen, pa ga je tedanja vladajoča politična stranka samozvancev iztrgala bolnikom in premestila bogvekam. Zdravnik ni mogel prenesti krivice in si je končal življenje; še isti trenutek mu je sledila tudi tovarišica pri delu — njegova asistentka... V tem groznem dogodku sem spoznal ljubezen do dela. Tedaj seveda še s svojo otroško glavo ne bi znal tega drugačé povedati: Delu čast in oblast! —

Danes — 11. januarja — pa sem bil po dolgih letih, zopet v zdravilišču Topolšici! To je bil obisk našega gledališča namenjen njegovim začasnim prebivalcem. Z »Ministrico« smo jim prinesli za dve urici vedrega razpoloženja. Kako so nam bili hvaležni! Ob koncu se nam je eden izmed njih zahvalil za naš obisk, videč v nas »resnične ljudske umetnike novega, naprednega časa, ki vedo ponesti svojo umetnost med najoddaljenejše in skrite koticke naše domovine in ne najzadnje tudi med tiste, ki jih je bolezen začasno odtrgala od dela pri gospodarski in kulturni izgradnji naše domovine«.

Na drugih gostovanjih se ponavadi poslovimo z »Na skorajšnje svidenje!« v Topolšici se nismo. Seveda — bili smo le med začasnimi prebivalci, zakaj v njihovih globokih očeh se je kakor sonce iskrila volja po skorajšnjem povratku med njihov delovni svet. Saj je k temu naravnost priganjala tudi spomlad, ki je že ležala na sončnem pobočju Smrekovca in Uršlje gore. Da, spomlad sredi januarja! To so pričali tudi beli cvetovi teloha, ki so se ob tem gostovanju pojavili v gumbnicah naših igralcev...

**Delavsko nameščenska
POTROŠNIŠKA zadruga**
z o. j. Celje:

s 7 obrati specerijske trgovine
z 1 manufakturo in galanterijo
3 pekarnice in 2 gostilni

Okrajna poslovna zveza
Celje-okolica
NPZ r. z. z o. j.
Celje, Vodnikova 2

Državno gospodarsko podjetje
Slovenije

KMETIJSKI MAGAZIN CELJE
CELJE, Aškerčeva ulica 19
Telefon 165

Brzjavni: Kmezin Celje
Tek. račun: Narodna banka
podr. Celje št. 62-401000

Tovarna emajlirane posode
Celje

Gradimo v miru boljše
bodočnost.

AGREŽ IVANA

trgovina sadja in zelenjave
CELJE, Stanetova ulica 10

Lekarna »Pri Križu«
Mr. Fedor Gradišnik
CELJE, Stanetova 15

Hotel
E V R O P A
Celje

O S K R B A

Drž. podjetje za oskrbo
lok. ind. in obrti CELJE

Stanetova ulica 4
Telefon 11, 135 Celje

MLO gospodarska podjetja
»KRISTALIJA«
Celje

MLO gospodarska podjetja
Celje V. Oblačilne delavnice.

»AMI« tovarna bleščic, trakov
in okraskov za narodne noše

**Kolodvorska restavracija
v Celju**

nudi vedno vsem potnikom
topla in mrzla jedila

Silvo in Ida Krelj

VINKO KUKOVEC-nasl.

mestni tesarski mojster
žaga in lesna trgovina

CELJE-LAVA, Telefon 242

R. GROBELNIK

gledališki frizer in brivec

CELJE, Kocenova 2

Prvovrstne portrete izvršuje

FOTO

» P E L I K A N «

CELJE, Razlagova 1

ANTON LEČNIK

urar

CELJE, Tomšičev trg

JOSIP JAGODIČ

železnina-špecerija

CELJE, Gubčeva 2

JOŽICA LESKOVŠEK

kemična čistilnica

CELJE, Ipavčeva ulica 14

FRANJO VEHOVAR

stavnbo in umetno mizarstvo

CELJE, Kersnikova ulica 17

Foto-parfumerija

vata, kemikalije, gumi,
galanterija

BOŽIČ DRAGO, CELJE

Prešernova ulica 11

Hotel

» P O Š T A «

Celje